

Oponentský posudek

Autor/ka práce: Nikola Volenová
Název práce: Introvertní senioři a jejich život v pečovatelských institucích
Vedoucí práce: PeaDr. Mgr. Hana Žáčková
Oponent: Honza Kaňák, Ph.D.

Formální náležitosti podle Opatření děkana 07/2017

Splňuje práce kritérium odborného textu?	Ne
Obsahuje abstrakt (Čj, Aj) - nepovinné pro Bc.	Ne
Obsahuje shrnutí závěrů?	Ano
Obsahuje seznam literatury?	Ano
Obsahuje čestné prohlášení (samostatnost, citace literatury, nepoužití k získání titulu)	Ano
Rozsah (40 NS - Bc.; 60 NS - Mgr.)	Ano

Předkládaná bakalářská práce splňuje všechny náležitosti stanovené Opatřením děkana 07/2017. Je přiměřeně rozsáhlá, obsahuje čestné prohlášení, shrnutí závěrů, seznam použitých zdrojů i Úvod. K seznamu literatury mám dílčí připomínky - citovat (či odkazovat) celý sborník (Sociální práce jako životní pomoc) je spíše nevhodné, stejně tak text Laneyové je spíše populárně naučný, což pro akademické práce také není OK.

Znění základní výzkumné otázky

Je formulována?	Ano
Jsou pojmy operacionalizovatelné?	Ano
Spadá do oboru SACH?	Ano
Je netriviální?	Ano
Je otevřená (či je možná uzavřená varianta)?	Ano

Autorka práce definuje jako základní výzkumnou otázku: „*Jaké mají podmínky introvertní senioři v pečovatelských institucích a jaká je péče o ně?*“ (str. 27) Otázka je otevřená (byť je složená de facto ze dvou), spadá do oboru a je netriviální. Termíny v ní využité jsou, dle mého, operacionalizovatelné. Základní výzkumná otázka nicméně není zcela v souladu s cíli, které si pro svou bakalářskou práci stanovuje sama autorka v kap. 2 (str. 26), které definuje jako:

- porovnat jak jsou vnímáni introvertní senioři v různých pečovatelských institucích
- jaké jsou vhodné metody při práci s nimi
- zjistit, jsou-li brány v potaz individuální potřeby
- prohlubuje-li se introverze ve spojitosti se stárnutím

Dle mého soudu je toto na bakalářskou práci příliš velké sousto. K cíli d) lze uvést, že se studiem zjistilo (viz komentář ke konceptuální části), že tomu tak je obecně u populace a že navíc tento cíl by byl (pokud by se zajímala autorka o prohloubení tohoto rysu u jednotlivců) naplnitelný pouze, pokud by dlouhodobě testovala vybrané jedince po dobu jejich života.

Konceptuální část práce

Jsou konceptualizovány všechny pojmy ZVO?	Ne
Je u klíčového pojmu definován obsah i struktura pojmu?	Ne
Je uveden současný stav poznání?	Ne
Je konceptualizace srozumitelná?	Ano

Autorka v konceptuální části definuje termín introvert. V konceptuální části je také kapitola, která se týká introvertních seniorů, nicméně ta neobsahuje konkrétní specifikace introverze a projevů tohoto rysu. S ohledem na to, že autorka textu neodkazuje ke zdroji, není zřejmé, jak

přišla na to, že introvertní senior „vyžaduje ve stáří ještě více prostoru“. Stejně tak není zřejmé, proč si autorka myslí, že introvertní senior „vyžaduje především svůj klid“ (str. 10). Stranou také zůstala zjištění některých studií (např. Donellan a Lucas, 2008¹ aj.), že obecně s věkem klesá podíl extravertze (dle Big Five Inventory) a co to tedy znamená pro konceptualizaci termínu „introvertní senior“.

Autorka také definuje, či spíše popisuje, pobytová zařízení pro seniory (což, pokud dobře chápu, ztotožňuje autorka s termínem „pečovatelské instituce“, který je uvedený v ZVO). Co v konceptuální části absentuje je definování obsahu a struktury termínů „podmínky“ a „péče“, které lze obě vnímat jako klíčové v ZVO.

Metodologický rámeček

Je k operacionalizaci využita konceptualizace?	Ne
Sedí metoda sběru dat se záměrem výzkumu?	Ne
Sedí metoda analýzy dat se záměrem výzkumu?	
Je popsán způsob výběru vzorku?	Ne (resp. je popsán jeden z indikátorů volby vzorku)
Je zvolen rámeček výzkumu adekvátně ZVO a záměru výzkumu?	Ne
Jsou popsány limity výzkumu, kvalita výzkumu a etický rozměr zkoumání?	Ne

Autorka volí jako nástroj sběru dat strukturovaný rozhovor (nejedná se o „jednu z metod analýzy“ jak autorka píše). Nedomnívám se nicméně, že by se s ohledem na cíle toto byla nejlepší možná metoda a stejně tak se domnívám, že strukturovaný rozhovor není nejvhodnější metodou ani s ohledem na ZVO. Není mi ani zřejmé, proč by měly být informace z rozhovorů „upřímnější“, jak píše autorka, když se ukazuje spíše opak – tedy, že anonymita dotazníku umožňuje respondentům více ignorovat vlastní potřebu ukázat se v dobrém světle. Zároveň je z dalšího textu práce zřejmé, že autorka pro své závěry využívá také pozorování v místech, kde realizovala rozhovory (tedy text tak působí – např. „v zařízeních, které jsem navštívila, jsem mohla vidět“, str. 33) a není zřejmé, jak postupovala, zda využívala tzv. terénních poznámek, či jiného způsobu zaznamenání dat.

Z hlediska operacionalizace není zřejmé, jak autorka došla k otázkám do rozhovoru, není jasné, jaké všechny instituce oslovovala a jaké jiné podmínky pro výběr do vzorku byly formulovány než to, že se jedná o sociální pracovníky v pečovatelských institucích (je otázka, jestli tito mohou posoudit ony „podmínky“, které senioři mají (otázka také je, proč by tyto podmínky neměly hodnotit přímo klienti)). Stejně tak je značně problematické, že introverzi posuzují přímo sociální pracovníci (protože tím autorka nemůže zároveň tvrdit, že skutečně introvertní jsou). Otázka č. 4 je uzavřená a otázka č. 5 neodpovídá ani ZVO ani autorkou formulovaným cílům. Absentující operacionalizace se zřejmě také projevila na tom, že od položených otázek má autorka textu větší očekávání, než ji mohou přinést – např. otázka č. 3 dle mého neumožňuje zjistit „je-li důležité s introverzí pracovat, jak by mohla člověka omezit a ohrozit, pokud se prohloubí“ (str. 33), protože na to se autorka textu neptá.

Výzkumná zjištění

Odpovídají výzkumná zjištění na ZVO?	Ne
Jsou použity nástroje analýzy dat adekvátně?	Ne
Je prezentace zjištění srozumitelná?	Ano, ale není ukotveno v datech, takže nelze posoudit „pravdivost“ tvrzení autorky textu
Přináší zjištění výzkumu něco nového?	Dle mého soudu Ne

¹ Donnellan, M. B., Lucas, R. E. 2008. Age Differences in the Big Five Across the Life Span: Evidence from Two National Sample. *Psychol. Aging*, 23(3): 558-566.

V analytické části (interpretace výsledků) autorka textu prezentuje jednotlivá zjištění podle otázek, které v rozhovoru kladla. Ve výsledcích uvádí spíše vlastní shrnutí, které není ukotveno v datech. Místy není zřejmé, co která data znamenají: např. u Grafu 1 není jasné, jestli se jedná o absolutní počet, nebo proporční zastoupení; nebo v případě speciálního individuálního plánu (také nevím, proč by měl být připravován, pokud jsou respektovány postupy posouzení životní situace, kvality života, či jiného konceptu, pak není nutné mít předpřipravený IP pro introverty, či extroverty – ani by to neodpovídalo logice standardů kvality sociálních služeb). Stejně tak není zřejmé, proč slovní obrat „*respektujeme klienta*“ považuje autorka textu za frázi. Nebo, jak by asi měla ona „*sdílená samota*“ (str. 31) probíhat. Osobně si nemyslím, že by bylo nutné vnímat introvertní rys osobnosti jako „*problém*“ (str. 32). Interpretaci dat k otázce 4 by bylo vhodné doplnit nějakým odkazem k relevantní literatuře (např. Musil, L. 2004. *Ráda bych Vám pomohla, ale...* Brno: Marek Zeman).

Obecně jsou tvrzení autorky prakticky nevztahována k teoretickým zdrojům a v tomto ohledu se de facto nejedná o interpretaci, ale popis dat.

Je pro mne také matoucí, proč si autorka v textu klade otázky, které si sama ihned neguje. Např. Jak tedy vypadá péče o introvertní seniory v pečovatelských institucích v ČR? (implikuje popis situace v kontextu republiky“) Průzkum a výsledky jsou vždy brány v roviny zkoumaných institucí, nejde o generalizující zjištění (neguje původní tvrzení) – str. 39 ihned za sebou.

Závěr: I přes to, že autorka vlastně nenaplnila cíle, které si sama zformulovala a že metodologický rámec nebyl zvolen vhodně a konceptualizace není úplná, stejně jako analytická část práce, navrhuji, aby obhajoba proběhla. Při úspěšné obhajobě navrhuji hodnocení dobře (3).

Otázky k obhajobě

Prosím autorku práce, aby v rámci obhajoby odpověděla na níže uvedené otázky:

Primárně prosím, abyste stručně odpověděla na základní výzkumnou otázku a diskutovala Vaše zjištění v reflexi s odbornou literaturou.

Dále prosím o zodpovězení níže uvedených otázek:

Jak různě by mohly znít základní výzkumné otázky, pokud byste chtěla naplnit cíle, které sama formulujete?

Jak mohla forma rozhovorů (strukturovaný) ovlivnit povahu dat, které jste získala, především z hlediska „*bohatosti dat*“?

Čím vším lze vysvětlit, že byly odpovědi na otázku 2, podle Vás „*velmi laické a povrchní*“?

V Praze dne 26. května 2019

Honza Kaňák